

V. SVEČNJAK, *Sajam u Sremskoj Mitrovici*. Zagreb, Moderna galerija

SVEČNJAK, Marta, keramičarka (Pardubice, Češka, 14. III. 1906 – Zagreb, 18. II. 1993). Prve tehničke poduke u keramici primila od supruga V. Svečnjaka. Usavršavala se u tal. keramičarskim središtima (Faenza, Bassano del Grappa, Nove). Izlaže od 1959. Radi dekorativnu i uporabnu keramiku (vaze, tanjuri, pepeljare), skulpturalne forme i nakit. – Samostalno je izlagala u Beogradu (1961), Zagrebu (1963) i Veneciji (1966). Sudjelovala na skupnim izložbama u Faenzi, Zagrebu, Mariboru, Sarajevu, Dubrovniku, Beogradu i Subotici.

LIT.: S. Staničić, *Suvremena hrvatska keramika* (katalog), Zagreb 1984. – M. Baričević, *Povijest moderne keramike u Hrvatskoj*, Zagreb 1986. Ma. B.

SVEČNJAK, Vilim, slikar i grafičar (Zagreb, 12. VII. 1906 – 3. VI. 1993). Studirao kiparstvo na Akademiji u Zagrebu 1927–29 (R. Valdec, F. Kršinić) te diplomirao slikarstvo 1933 (M. Vanka, V. Becić i M. Tartaglia). Član grupa »Zemlja« (1934–35) i »Mart« (1957) te osnivač grupe »Ars« (1962). Član HAZU (od 1988). God. 1948–51. ravnatelj novoosnovane Galerije likovne umjetnosti u Rijeci, nastavnik na Akademiji primijenjenih umjetnosti u Zagrebu od 1953.

U prvome razdoblju lik. stvaranja orijentiran je prema temama socijalnoga sadržaja. Stvara cikluse crteža *Keglevichiana* (1936), *Balade Petrice Kerempuha* (1937–38) i *U cirkusu* (1938). Kroz panoptikum grotesknih likova sugestivno prikazuje ljudska stradanja. Na uljima iz istoga razdoblja, koja su mirnija i s finim tonskim prijelazima, prevladavaju motivi iz predgrađa i seoskoga života (*Sajam u Sremskoj Mitrovici*, 1935). Slobodnija koloristička ekspresija doseže vrhunac u seriji krajolika (*Komeški zaljev*, 1937; *Pogled na Zagreb*, 1939; *Portret prijatelja*, 1938) te mrtvim prirodama (*Cinije*, 1939). Za vrijeme II. svj. r. u Sušaku i Assisiju u Italiji nastaju crteži *Bella scrittura* i lirski ciklus cvijeća koji se odlikuje visokim kolorističkim senzibilitetom. Oko 1950. slika ciklus krajolika u duhu kolorističkoga strukturalizma (*Krajolik*, 1952; *Dvorište u snijegu*, 1956), a na pojedinačnim djelima primjećuje se sklonost postkubizmu

(*Mrtva priroda*, 1953; *Orkestar*, 1957). Od 60-ih god. izabire postcézannizam kao svoj lik. izraz u portretima, krajolicima, aktovima i mrtvim prirodama (*Portret Stankice*, 1962; *Motiv s Bola*, 1971; *Studija akta*, 1974; M. Franičević, 1979; T. Smirnova, 1985). Objavio mape grafika *Za spas duše* (1937) i *Istarski motivi* (1947). Bavio se karikaturom, ilustriranjem knjiga, keramikom, scenografijom i izradom skica za tapiserije. – Samostalno izlagao u Zagrebu (1939, 1977, 1979, 1980, 1987, 1988, 1989), Milanu (1955), Rimu (1959), Bassanu del Grappa (1960, 1962), Zadru (1968), Ljubljani (1987) i Čakovcu (1989).

V. SVEČNJAK, *Pogreb harlekina*

LIT.: J. Depolo, Vilim Svečnjak, Zagreb 1959. — M. Šolman Kadić, Vilim Svečnjak (katalog), Zadar 1968. — V. Maleković, Vilim Svečnjak (katalog), Zagreb 1977. — M. Petričević Dešpalj, Stvaralaštvo Vilima Svečnjaka u idejnim i estetskim odrednicama »Zemlje«, 15 dana, 1978, 6. — V. Zlamalik, Vilim Svečnjak — slikar i njegovi modeli (katalog), Zagreb 1979. — T. Maroević, Vilim Svečnjak (katalog), Zagreb 1988. — G. Gamulin, Hrvatsko slikarstvo XX. stoljeća, II, Zagreb 1988. — D. Grubić, Vilim Svečnjak (katalog), Čakovec 1989. — D. Vandura, Vilim Svečnjak, Monotipije (katalog), Zagreb 1989. M. Pet. i R.

SVETAC (Sv. Andrija), otočić JZ od Visa. U špilji Tovorski bod otkriveni su nalazi iz brončanoga doba. Na položaju Kolac u moru nađeno dvanaest olovniha sidara. Na najvišem zaravanku po sredini otoka ostaci su rim. gospodarstva, oko kojega je u ranome sr. vijeku bio sagrađen benediktinski samostan (s ugrađenim ulomkom pleternoga reljefa). Na I vrhu otoka nalaze se ostaci biz. utvrde iz VI. st. S od naselja nalazi se crkva Sv. Andrije iz XIX. st. sa zvonom iz XVI. st.

LIT.: B. Kirigin i A. Milošević, Otok Svetac, Arheo (Ljubljana), 1981, 2.

B. Kir.

SVETA HELENA, selo kraj Donje Zeline. Na uzvisini okruženoj jarkom stoji gotička kapela Sv. Helene (gotički svodovi, prozori, dovratnik ulaznih vrata), obnovljena 1866.

LIT.: L. Dobronić, Po starom Moravcu, Zagreb 1979.

SVETA HELENA, selo S od Križevaca. Kapela Sv. Helene gotička je barokizirana građevina s križnim rebrastim svodom u svetištu, s gotičkim svetohraništem (kustodijom), gotičkim dovratnikom na ulazu u sakristiju i portalom na pročelju. Zvonik je podignut u XIX. st. Glavni je oltar ranobaroknoga tipa, a bočni ima bogate ukrase u stilu rokoka. Kasnobarokna jednokatna kurija nekadašnjih združenih plemića služila je (od 1875) kao škola.

LIT.: UTH—Križevci.

A. Ht.

SVETA HELENA KRAJ ČAKOVCA → ŠENKOVEC

SVETA JANA → GORICA SVETOJANSKA

SVETA JELENA DE PODBORJE, lok. JZ od Daruvara. Na osamljenu su brežuljku ostaci utvrđene benediktinske opatije oslikane zidnim slikama. God. 1541. spominje se u posjedu J. Kaštelanovića; u XVIII. st. već u ruševnu stanju. Danas postoje samo njezini ostaci.

LIT.: G. Szabo, Tri benediktinske opatije u županiji požeškoj (Sv. Jelena de Podborje, Bijela, Rudina), VJHAD, 1906—07. — Isti, Iz prošlosti Daruvara i okolice, Narodna starina, 1932, str. 95. — V. Radauš, SSS.

A. Ht.

SVETA MARGARETA, selo S od Karlovca. Poviše sela na brjegu nalazi se kapela Sv. Margarete sa zaobljenim i presvođenim svetištem i prozorima romaničkih oblika. Kapela ima ravan strop u brodu; u unutrašnjosti su tri oltara kasno-renesansno-ranobaroknoga tipa te barokne slike Sv. Margarete i Sv. Marije.

LIT.: R. Stroh, Karlovački kotar od XV. do XIX. vijeka, Zagreb 1936, str. 83. — A. Horvat, Presjek razvoja umjetnosti u karlovačkom Pokuplju, Zbornik Gradskog muzeja Karlovac, I, 1964.

A. Ht.

SVETA MARIJA NA MURI, selo u Međimurju. Prostrana kasnobarokna župna crkva Uzašašća Marijina jednobrodna je građevina (oko 1782) sa zaobljenim svetištem, uz koje je sakristija. Zvonik (1795—1806) je uz glavno pročelje. U svetištu je ukras od štuka (anđeli). Iz kasnoga su baroka šest oltara i propovjedaonica; u gl. oltar ukomponirane su velike barokne plastike iz nekadašnjega dominikanskog samostana u Ptuj. Uz crkvu je pil »Maria Victoria« ranobaroknoga tipa. Orgulje su djelo L. Ebnera (1870).

LIT.: A. Horvat, Spomenici arhitekture i likovnih umjetnosti u Međimurju, Zagreb 1956, str. 127—130 i 168. — S. Vrišer, Dela Štajerskih baročnih kiparjev u Međimurju, Časopis za zgodovino in narodopisje (Maribor), 1967, 1. — L. Šaban, Orgulje slovenskih graditelja u Hrvatskoj, Rad JAZU, 1980, 385.

A. Ht.

SVETA MARIJA OD TRI KONFINA, crkva izdužena četverokutna oblika s dozidanom novovjekom lopicom, u blizini Juršića kraj Pule. Iz starije, ranosrednjovj. građevne faze vidljive su lezene s vanjske strane jednoga dijela bočnih zidova.

LIT.: B. Marušić, Neki problemi kasnoantičke i bizantske Istre u svjetlu arheoloških izvora, Jadranski zbornik, IX, Pula 1975.

SVETA NEDJELJA, selo I od Samobora. Župna crkva Sv. Trojstva, barokizirana oko 1750, ima svetišće sa spljoštenom apsidom, uza nj sakristiju, lađu s ornamentima od štuka u kupoli te bočni zvonik uz gl. pročelje. U crkvi su kasnobarokno-klasiciistički oltari, kameni kip Pietà (XVII. st.), kalež (1671). Uz crkvu su nađeni temelji omanje crkve. — U blizini je kapela Sv. Roka (na vratima zabilježena god. 1748). Na kapeli su križevi od kovana željeza, a u njoj barokni oltar i propovjedaonica. — U baroknoj kapeli Marije Magdalene na Gorici nalazi se oltar iz XVII. st.

LIT.: G. Szabo, Izvještaj o radu Zemaljskog povjerenstva... VJHAD, 1913—14, 13. A. Ht.

SVETA NEDJELJA, selo na J obali otoka Hvara. Nastalo je na području koje se po hvarskome Statutu iz 1331. naziva *Plaže*. U neposrednoj je

blizini sela špilja s nalazima iz doba neolitika. U njoj se poslije smjestilo obitavalište (eremitaž) augustinaca, napušteno 1798. U župnoj se crkvi nalazi oltarna slika Baldassara d'Anne i slika mlet. slikarske škole iz XVII—XVIII. st., a u kapeli na groblju jedno djelo J. Plančića iz 1924.

LIT.: D. Berić, N. Duboković Nadalini i M. Nikolanci, Popis spomenika otoka Hvara, Split 1958, str. 47, 66 i 97.

N. B. B.

SVETI ANDRIJA → CRVENI OTOK

SVETICE, selo J od Ozlja. Uvrh brijega nalazi se kompleks nekadašnjeg pavlinskoga samostana (ukinut 1786) s crkvom *Rođenja Marijina*. Samostan je dao sagrađiti Ivan Belostenec (od 1627); obnavljan nakon potresa 1699. Jednokatna zgrada samostana tek je djelomično očuvana. Crkva (sada župna) izdužena je građevina s poligonalnim svetištem; uz juž. bok broda nalaze se četiri kapele, a uz gl. pročelje je bočno smješten zvonik. U crkvi je vrsna oprema iz XVII. i XVIII. st., većinom rad pavlinskih majstora: sedam oltara, propovjedaonica i orgulje rokoko stila s pavlinskim grbom (instrument djelo I. J. Eisla, 1761), korske klupe s figuralnim rezbarijama (oko 1700), klupe i antependiji oslikani cvjetnim motivima, slika Sv. Josipa (signatura: Joh. Potočnik iz Ljubljane, 1782), veristička glava Krista od voska, nadgrobna ploča Šubića Peranskih.

LIT.: E. Laszowski, Hrvatske povjesne građevine, Zagreb 1902, str. 159—164. — A. Horvat, Presjek razvoja umjetnosti u karlovačkom Pokuplju, Zbornik gradskog muzeja Karlovca, I, Karlovac 1964. — D. Cvitanović, Svetice nekada i danas, Zagreb 1989. — J. Meder, Orgulje u Hrvatskoj, Zagreb 1992.

A. Ht.

SVETI DANIJELO, arheol. lokalitet I od Pule s prapov. slojevima (špilja s nalazima iz mlađega paleolitika; gradina s eneolitičkom i gradinskom keramikom), ant. kamenolomom (nalaz nedovršene ant. skulpture) i ostacima ranosrednjovj. crkvice s kriptom (nađeni su dio prozorske rešetke, dio luka pregrade i konzole).

LIT.: B. Schiavuzzi, Attraverso l'agro colonico di Pola, Atti e Memorie SIASP, 1908, str. 243. — B. Benussi, Dalle annotazioni di Alberto Pusch, Archeografo Triestino, 1927—28, str. 249.

Br. Ma.

SVETI FILIP I JAKOV, selo kraj Biograda na moru. Ime dobilo po crkvi Sv. Filipa i Jakova, koja je pripadala benediktincima Rogovske opatije. Današnja crkva iz XVIII. st., posvećena Sv. Mihovilu, zapravo je pregrađena gotička crkva, od koje potječu natpis i grb rogovskoga opata Petra Zadranina (druga pol. XIV. st.). U crkvi se čuva monumentalno drveno raspelo, rađeno u duhu gotičkoga ekspresionizma pomalo pučkoga izraza s kraja XIV. st.

LIT.: C. F. Bianchi, Zara cristiana, II, Zadar 1879, str. 155—157. — I. Petricoli, Gotičko raspelo iz Rogova, Zbornik Narodnog muzeja u Beogradu (Beograd), 1979. — Isti, Graditeljska djelatnost rogovskog opata Petra Zadranina, Biogradski zbornik, Zadar 1990.

I. Pet.

SVETI IVAN ZELINA, gradić SI od Zagreba. Slikovito je smješten na brežuljku, na kojemu se ističe župna crkva Sv. Ivana Krstitelja. U pregrađivanoj srednjovj. crkvi (današnji izgled dobila uglavnom oko 1720) očuvani su bogato ukrašena barokna propovjedaonica (1726), rokoko krstionica (oko 1761), umivaonik, kameni kip Pietà, ruho, slike, zvono (Zagreb, 1800). Među stambenim zgradama ima stilskih kuća iz XIX. st.

LIT.: V. Tartaglia-Kelemen, O spomenicima Prigorja, Vijesti MK, 1960, 5. — A. Horvat, »In monte zelinensi«, Kaj, 1971, 7—8. — S. Domin, Sakralna arhitektura na zelinjskom području — vodič, ibid., 1971. — V. Barbić, Grada za povijest Zeline, Vijesti MK, 1972, 6. — L. Dobronić, Po starom Moravcu, Zagreb 1979.

A. Ht.

SVETI IVAN ŽABNO, gradić blizu Križevaca. Bio je naseljen u antici, o čemu svjedoče novci careva Hadrijana i Honorija, ostaci arhitekture rim. gospodarske zgrade, trasa rim. ceste, te rim. žrtvenik iz II. st. (Arheološki muzej u Zagrebu). Crkva Sv. Ivana Krstitelja spominje se 1323, a potom u popisu župa 1334. Sjever. zid kasnogotičke građevine iz poč. XVI. st. zidan je od ant. opeke, a na njemu se, kao i na južnome, nalaze gotičke slijepe arkade. Kasnogotičko-renesansna zvonik-kula nalazi se ispred pročelja s gotičkim profiliranim portalom. Pravokutno svetišće, sakristija i bočna kapela, sagrađeni potkraj XIX. st., stvorili su križnu osnovu crkve. U parku iza crkve stoji kasnobarokni kip Sv. Ivana Nepomuka. U mjestu je i barokna pravosl. crkva Sv. Jovana, sagrađena 1700.

LIT.: J. Brunšmid, Kameniti spomenici Hrvatskoga narodnoga muzeja u Zagrebu, I. Antikni spomenici, Zagreb 1911, str. 133. — Z. Lovrenčević i M. Medar, Gotika u Bilogori, Vijesti MK, 1977, 2. — Z. Lovrenčević, Rimske ceste i naselja u bilogorsko-podravskoj regiji, Arheološki pregled (Beograd), 1980, 22, str. 203—204. — T. Đurić i D. Feletar, Stari gradovi, dvorci i crkve sjeverozapadne Hrvatske, Koprivnica 1992. — UTH—Križevci.

L. D.

SVETI JURAJ (Jurjevo), naselje pod Velebitom J od Senja. Poviše mjesta, na položaju Gradina, nađeni su ostaci prapov. naselja *Lopsice*, koje se spominje u IV. st. U rim. doba tu se nalazio istoimeni municipij Lopsica. U to je vrijeme otočić Lisac spojen s kopnom kamenim nasipom koji je tijekom vremena s dijelom ant. grada utonuo u more. U doba seobe naroda naselje propada. — U XII. je st. podignuto novo naselje i benediktinski